

640**UCHWAŁA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 9 września 2002 r.

w sprawie wytycznych dla terytorialnych komisji wyborczych dotyczących wykonywania zadań do dnia głosowania w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz w wyborach bezpośrednich wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, zarządzonych na dzień 27 października 2002 r.

Na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060, z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 113, poz. 984 i Nr 127, poz. 1089) w związku z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984 i Nr 127, poz. 1089) i art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 i Nr 127, poz. 1087) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla terytorialnych komisji wyborczych w sprawie wykonywania zadań do dnia

głosowania w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic m.st. Warszawy oraz w bezpośrednich wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej:
F. Rymarz

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 września 2002 r. (poz. 640)

WYTYCZNE W SPRAWIE WYKONYWANIA ZADAŃ PRZEZ TERYTORIALNE KOMISJE WYBORCZE DO DNIA GŁOSOWANIA W WYBORACH DO RAD GMIN, RAD POWIATÓW, SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW, RADY M.ST. WARSZAWY I RAD DZIELNIC M.ST. WARSZAWY ORAZ W WYBORACH BEZPOŚREDNICH WÓJTÓW, BURMISTRZÓW I PREZYDENTÓW MIAST, ZARZĄDZONYCH NA DZIEŃ 27 PAŹDZIERNIKA 2002 R.

Jeżeli w treści „Wytycznych” powołuje się przepisy Ordynacji wyborczej, oznacza to ustawę z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060, z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971 oraz z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 113, poz. 984 i Nr 127, poz. 1089); powołanie przepisów ustawy o wyborze wójta oznacza ustawę z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984 i Nr 127, poz. 1087), a przepisów ustawy warszawskiej — ustawę z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 i Nr 127, poz. 1087).

Ilekcroć w „Wytycznych” jest mowa o gminnych komisjach wyborczych oznacza to także komisje miejskie w gminach o statusie miejskim, miejską oraz dzielnicowe komisje wyborcze w m.st. Warszawie.

I. Organizacja pracy terytorialnych komisji wyborczych

1. Pierwsze posiedzenia terytorialnych komisji wyborczych

Terytorialne komisje wyborcze podejmują działania niezwłocznie po powołaniu, w szczególności odby-

wają pierwsze posiedzenia, poświęcone określeniu własnych zadań i obowiązków oraz ustaleniu organizacji pracy.

Pierwsze posiedzenie wojewódzkich komisji wyborczych organizują komisarze wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojejewódzkim, wymienieni w załączniku nr 2 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie określenia właściwości terytorialnej komisarzy wyborczych, właściwości rzeczowej w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojejewódzkim oraz trybu pracy komisarzy wyborczych (M. P. Nr 13, poz. 225 i Nr 37, poz. 589). Pierwsze posiedzenia powiatowych i gminnych komisji wyborczych organizują, z upoważnienia komisarza wyborczego, odpowiednio starostowie oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast (art. 17 ust. 4 i 5 Ordynacji wyborczej).

Komisja wojewódzka i powiatowa oraz miejska w miastach na prawach powiatu dokonują wyboru zastępcy przewodniczącego komisji. Przewodniczącymi tych komisji są z urzędu sędziowie powołani przez komisarzy wyborczych. Gminna komisja wyborcza wybiera na pierwszym posiedzeniu ze swego składu przewodniczącego komisji i jego zastępcę (art. 17 ust. 3 i 6 Ordynacji wyborczej).

Tryb wyboru przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego komisji określa regulamin terytorialnych komisji wyborczych ustalony uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 1998 r. (M. P. Nr 27, poz. 389).

Terytorialna komisja wyborcza ustala na pierwszym posiedzeniu plan pracy w zakresie przyjmowania zgłoszeń, które mogą być dokonywane niezwłocznie po jej powołaniu. W planie pracy określa się harmonogram dyżurów dla przyjmowania zgłoszeń, uwzględniając, że z reguły większy napływ zgłoszeń następuje w okresie bezpośrednio poprzedzającym upływ terminu do ich dokonania. Termin ten upływa w dniu 27 września 2002 r. o godz. 24⁰⁰ (art. 101 ust. 1 Ordynacji wyborczej). Dyżury powinny być pełnione codziennie, z wyjątkiem sobót i niedziel, w czasie dogodnym dla zgłaszających. Informację o miejscu, dniach i godzinach dyżurów podaje się do publicznej wiadomości, w miarę możliwości w formie komunikatu w lokalnej prasie, rozgłoszeniach radiowych i telewizyjnych. Informację wywiesza się także w siedzibie komisji.

2. Przyjmowanie zgłoszeń kandydatów na radnych

Ustalając organizację pracy w zakresie przyjmowania zgłoszeń kandydatów na radnych, należy uwzględnić, że gminna komisja wyborcza przyjmować będzie także zgłoszenia kandydatów na wójta, burmistrza i prezydenta miasta.

Wykonując czynności związane z przyjmowaniem dokumentów zgłoszenia list kandydatów na radnych, terytorialna komisja wyborcza bada, czy zgłoszenia spełniają warunki określone w Ordynacji wyborczej, zgodnie z którymi:

1) Kandydatów na radnych zgłasza się zawsze w formie list kandydatów, nawet wówczas, gdy lista obejmuje jedną kandydaturę (art. 95 ust. 2 Ordynacji wyborczej). Listy zgłasza się w okręgach wyborczych. Komitet wyborczy może zgłosić w każdym okręgu wyborczym tylko jedną listę kandydatów. Kandydat może być zgłoszony tylko jeden raz, w jednym okręgu wyborczym, na jednej liście. Kandydować można tylko do jednej rady (art. 98 ust. 1 i 3, art. 8 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Kandydatem na radnego do danej rady może być tylko obywatel polski, mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 18 lat, stale zamieszkuje na obszarze działania rady, do której kandyduje, jest wpisany do rejestru wyborców w tej gminie.

Kandydatami na radnych mogą być także osoby wchodzące w skład komitetów wyborczych, a także pełniące funkcje pełnomocników wyborczych lub finansowych.

2) Liczba wybieranych radnych oraz kandydatów zgłaszanych na liście w wyborach do rad poszczególnych szczebli wynosi:

— **w wyborach do rad gmin:**

- w gminach do 20 tys. mieszkańców, w okręgu wybiera się od 1 do 5 radnych. Na liście kandydatów w danym okręgu można zgłosić naj-

mniej 1 kandydata, a najwyżej tylu kandydatów, ile mandatów jest w tym okręgu, np. w okręgu 3-mandatowym można zgłosić listę z 1, 2, 3 kandydatami (art. 90 ust. 1 i art. 98 ust. 2 pkt 1 Ordynacji wyborczej);

- w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, a także w miastach na prawach powiatu (w tym w m. st. Warszawie) oraz w dzielnicach m. st. Warszawy, w okręgu wybiera się od 5 do 8 radnych. Na liście kandydatów w okręgu może być zgłoszonych nie mniej niż 5 kandydatów i nie więcej niż dwukrotność liczby radnych wybieranych w danym okręgu. Np. w okręgu 6-mandatowym można zgłosić listę najmniej z 5 kandydatami, a najwięcej z 12 kandydatami (art. 90 ust. 2 i art. 98 ust. 2 pkt 2 Ordynacji wyborczej);

— **w wyborach do rad powiatów** w okręgu wybiera się od 3 do 10 radnych. Na liście kandydatów w danym okręgu może być zgłoszonych nie mniej niż 3 kandydatów i nie więcej niż dwukrotność liczby radnych wybieranych w tym okręgu. Np. w okręgu 6-mandatowym można zgłosić listę najmniej z 3 kandydatami, a najwięcej z 12 kandydatami (art. 98 ust. 2 pkt 2, art. 133 ust. 1 i art. 140 ust. 1 Ordynacji wyborczej);

— **w wyborach do sejmików województw** w okręgu wybiera się od 5 do 15 radnych. Na liście kandydatów w danym okręgu może być zgłoszonych najmniej 5 kandydatów, a najwięcej dwukrotność liczby radnych wybieranych w tym okręgu. Np. w okręgu 7-mandatowym można zgłosić listę najmniej z 5 kandydatami, a najwięcej z 14 kandydatami (art. 164 ust. 1 pkt 1 Ordynacji wyborczej).

Zgłoszenie każdej listy kandydatów powinno być poparte podpisami wyborców:

- do rady gminy w gminie do 20 tys. mieszkańców — nie mniej niż 25 wyborców,
- do rady gminy w gminie powyżej 20 tys. mieszkańców, rady dzielnicy m.st. Warszawy i rady w mieście na prawach powiatu — nie mniej niż 150 wyborców,
- do rady powiatu — nie mniej niż 200 wyborców,
- do sejmiku województwa nie mniej niż 300 wyborców

(art. 100 ust. 1, art. 140 ust. 2, art. 165 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Udzielić poparcia danej liście mogą wyborcy stale zamieszkali na obszarze działania tej rady, do której lista jest zgłaszana (ustawa nie wymaga zamieszkiwania na obszarze okręgu, w którym lista jest zgłaszana — art. 5 i 7 Ordynacji wyborczej). Wzór wykazu osób popierających listę kandydatów określa rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 sierpnia 2002 r. w sprawie wzoru wykazu osób popierających listę kandydatów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 139, poz. 1168).

3) Zgłoszenia dokonuje uprawniony podmiot. Prawo do zgłoszenia list mają te komitety wyborcze, któ-

re uzyskały od właściwego organu wyborczego, tj. Państwowej Komisji Wyborczej bądź komisarza wyborczego, potwierdzenie utworzenia komitetu wyborczego (art. 99 ust. 4 Ordynacji wyborczej) oraz komitety wyborcze wyborców utworzone w gminie do 20 tys. mieszkańców jedynie w celu zgłoszenia list kandydatów tylko do rady tej gminy — komitety takie dołączają do zgłoszenia listy kandydatów oświadczenia o utworzeniu komitetu wyborczego (art. 64f ust. 8 i 9 Ordynacji wyborczej).

Zgłoszenia listy kandydatów dokonuje się w następującym trybie:

- Zgłoszenie, podpisane przez pełnomocnika wyborczego komitetu lub przez osobę przez niego upoważnioną, powinno być doręczone terytorialnej komisji wyborczej, najpóźniej w 30 dni przed dniem wyborów, tj. 27 września 2002 r. do godz. 24⁰⁰ (art. 101 ust. 1 i 3 Ordynacji wyborczej).
- Terytorialna Komisja obowiązana jest również przyjąć i rozpatrzyć zgłoszenie nadesłane pocztą lub dostarczone przez inną osobę niż pełnomocnik, jeżeli zostało ono dostarczone w terminie określonym w art. 101 ust. 1 Ordynacji wyborczej.
- Przyjmowanie dokumentów zgłoszenia komisja może powierzyć wyznaczonym osobom ze swojego składu bądź utworzonym w tym celu zespołom. Przyjmujący zgłoszenie sprawdzają w obecności zgłaszającego, czy zostało ono złożone przez uprawnioną osobę i czy zawiera pełne dane i dokumenty przewidziane w art. 99—100, 102—103, 140 ust. 2, 165 ust. 2; numerują i opatrzą pieczęcią komisji arkusze wykazu podpisów, odnotowują datę i godzinę oraz liczbę porządkową wpływu, a następnie wydają potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia, na formularzu ustalonym w załączniku nr 1 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 września 2002 r. w sprawie ustalenia wzoru potwierdzenia zgłoszenia do rejestracji i wzoru protokołu rejestracji listy kandydatów na radnych do rady gminy, rady powiatu i sejmiku województwa, wzoru potwierdzenia zgłoszenia i wzoru protokołu rejestracji kandydata na wójta, burmistrza i prezydenta miasta oraz zaświadczenia dla męża zaufania i dla zastępcy pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego.

Po dokonaniu zgłoszenia niedopuszczalne są jakiegokolwiek zmiany na liście kandydatów (art. 101 ust. 4 Ordynacji wyborczej).

4) Niezwłocznie po przyjęciu dokumentów zgłoszenia, nie później niż w ciągu 3 dni, terytorialna komisja wyborcza bada je w regulaminowym składzie i ustala, czy zgłoszenie spełnia ustawowe wymogi, tj. czy zawiera:

- nazwę i adres komitetu wyborczego, numer okręgu, w którym lista jest zgłaszana, oraz nazwisko i adres pełnomocnika wyborczego komitetu, a gdy zgłoszenia dokonuje osoba upoważniona przez pełnomocnika — również udzielone jej upoważnienie. Dokumenty składane przez pełnomocnika komitetu wyborczego lub upo-

ważnioną przez niego osobę powinny być, w zależności od ich charakteru, albo uwierzytelnione przez pełnomocnika, albo przedłożone w oryginale. Zamiast oryginałów dokumentów, pełnomocnik komitetu może złożyć kopię (kserokopię) dokumentu poświadczoną za zgodność z oryginałem. Poświadczenia za zgodność z oryginałem może dokonać pełnomocnik komitetu wyborczego lub upoważniona przez niego osoba, wpisując na kopii dokumentu potwierdzenie zgodności z oryginałem, swoje imię i nazwisko, oraz składając podpis. Pełnomocnik komitetu wyborczego lub upoważniona przez niego osoba, jeśli nie składają terytorialnej komisji wyborczej oryginału dokumentu, o ustanowieniu ich pełnomocnikiem, powinien złożyć kopię odpowiedniego dokumentu i okazać komisji oryginał pełnomocnictwa. Uwierzytelnienia kopii dokonuje terytorialna komisja wyborcza, bowiem dokumentu o swoim ustanowieniu nie może potwierdzić sam pełnomocnik bądź upoważniona przez niego osoba. Możliwe jest również notarialne uwierzytelnienie kopii dokumentów;

- dane zgłoszonych kandydatów — ich nazwiska, imiona, wiek i miejsce zamieszkania oraz — w razie wnioskowania — oznaczenie kandydata nazwą lub skrótem nazwy partii lub organizacji popierającej tego kandydata; informacja ta będzie podana w obwieszczeniach o zarejestrowanych listach kandydatów. Wniosek (oświadczenie) w tej sprawie może być wniesiony tylko wraz ze zgłoszeniem, a fakt udzielenia poparcia potwierdza na piśmie właściwy statutowy organ danej partii lub organizacji. Kandydatura może być oznaczona nazwą lub skrótem nazwy jednej partii lub organizacji, a oznaczenie nie może przekraczać 40 znaków drukarskich (art. 99 ust. 3 Ordynacji wyborczej);
- wskazanie skrótu nazwy komitetu wyborczego, którym zarejestrowana lista będzie oznaczona na urzędowych obwieszczeniach i kartach do głosowania (art. 102 ust. 1 Ordynacji wyborczej). Jeżeli zgłaszający nie zgłosi takiego wniosku, komisja oznacza listę pełną nazwą komitetu wyborczego. Oznaczenie nazwą lub skrótem nazwy umieszcza się w tym samym brzmieniu, co nazwa i skrót nazwy wskazane w potwierdzeniu o utworzeniu komitetu wyborczego. Także w odniesieniu do komitetu w gminie do 20 tys. mieszkańców, o którym mowa w art. 64f ust. 8 Ordynacji wyborczej, nie może być wskazany inny skrót nazwy niż skrót podany w dokumencie o utworzeniu tego komitetu, chyba że w dokumencie tym nie określono skrótu nazwy komitetu; w takim wypadku może go wskazać pełnomocnik przy zgłaszaniu listy;
- wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy. Wykaz podpisów poparcia na każdą listę powinien obejmować co najmniej: 25 wyborców — w gminie do 20 tys. mieszkańców, 150 wyborców — w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, 200 wyborców na listę do rady powiatu, 300 wyborców na listę do sejmiku województwa (art. 100 ust. 1, art. 140 ust. 2, art. 165

ust. 2). Poparcia mogą udzielić wyborcy, którzy stale zamieszkują na obszarze tej rady, do której lista jest zgłaszana (art. 5 i 7 Ordynacji wyborczej). Wyborca może udzielić poparcia zgłoszeniom list w różnych okręgach do danej rady. Sprawdzając wykaz podpisów, komisja ustala, czy sporządzony jest on zgodnie z wzorem ustalonym przez Prezesa Rady Ministrów w rozporządzeniu z dnia 30 sierpnia 2002 r. ogłoszonym w Dzienniku Ustaw Nr 139, poz. 1168. W szczególności bada, czy lista kandydatów w wykazie obejmuje te same nazwiska kandydatów, co lista umieszczona w zgłoszeniu. Nie stanowi podstawy do kwestionowania wykazu podpisów objęcie nim większej liczby kandydatów niż zgłoszonych na liście. Niedopuszczalne jest natomiast umieszczenie na liście innych kandydatów niż na wykazie podpisów. Wykaz podpisów powinien zawierać wszystkie elementy ustalone we wzorze. Część wstępna wykazu wraz z listą kandydatów musi znajdować się na każdej karcie wykazu z podpisami. Wykaz nie może być przedstawiony w formie kopii, a także nie może składać się z części doklejanych. Wadą jest przedłożenie wykazu w dwóch częściach: osobno listy kandydatów i osobno podpisów osób popierających. Adres zamieszkania powinien obejmować nazwę miejscowości, nazwę ulicy, numer domu, numer mieszkania. W miejscowościach, w których nie ma ulic, adres powinien zawierać nazwę miejscowości i numer posesji;

- pisemną zgodę każdego kandydata na kandydowanie w wyborach zarządzonych na dzień 27 października 2002 r. wraz z oświadczeniem o posiadaniu prawa wybieralności (biernego prawa wyborczego do danej rady). W oświadczeniu tym konieczne jest wskazanie numeru okręgu wyborczego, w którym będzie kandydował, oraz nazwy komitetu wyborczego, który zgłosił jego kandydaturę. Zgoda na kandydowanie powinna zawierać dane przewidziane w art. 99 ust. 2 Ordynacji wyborczej, z tym że spełnia ustawowy wymóg podanie daty urodzenia kandydata lub jego wieku (w latach);
  - potwierdzenie poparcia udzielonego kandydatom przez partie polityczne lub organizacje.
- 5) Jeżeli dokumenty zgłoszenia i wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie spełniają ustawowo określone warunki, terytorialna komisja wyborcza sporządza niezwłocznie w trzech egzemplarzach protokół rejestracji listy na formularzu stanowiącym załącznik nr 2 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 września 2002 r., powołanej w pkt 3. Jeden egzemplarz protokołu komisja doręcza zgłaszającemu, a drugi przekazuje niezwłocznie komisarzowi wyborczemu (art. 107 Ordynacji wyborczej).
- 6) Stwierdzając wady zgłoszenia inne niż dotyczące wykazu podpisów poparcia, terytorialna komisja wskazuje w uchwale te wady i wzywa pełnomocnika do ich usunięcia w terminie 3 dni. Wady te mogą dotyczyć np. nieścisłości w nazwie komitetu wyborczego, braku lub niepełnych danych w oświad-

czeniu o zgodzie na kandydowanie lub w dokumentach o utworzeniu komitetu wyborczego. Jeżeli wskazane wady nie zostaną usunięte w wyznaczonym przez komisję terminie, komisja odmawia rejestracji zgłoszenia. Uchwałę w tej sprawie doręcza się zgłaszającemu i przesyła komisarzowi wyborczemu (art. 106 Ordynacji wyborczej); w uchwale należy zawrzeć pouczenie o przysługującym pełnomocnikowi odwołaniu do komisarza wyborczego. Także w razie stwierdzenia, że nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego nie różni się dostatecznie od oznaczeń list innych komitetów wyborczych, komisja wzywa pełnomocnika do usunięcia tej wady w ciągu 3 dni, a w razie jej nieusunięcia odmawia rejestracji listy (art. 103 ust. 1—3 Ordynacji wyborczej).

Komisja uznaje za wadę nazwę listy komitetu wyborczego wyborców niedostatecznie odróżniającą się od nazwy lub skrótu nazwy listy partii i organizacji, nawet wówczas jeżeli zgłoszenie listy partii i organizacji było późniejsze niż zgłoszenie listy komitetu wyborców. W takim wypadku komisja podejmuje uchwałę o stwierdzeniu wady zgłoszenia i wyznacza termin 3 dni na jej usunięcie, a jeżeli pełnomocnik nie dokona zmiany oznaczenia listy w tym terminie, odmawia rejestracji listy (art. 103 ust. 3 Ordynacji wyborczej).

Komisja czuwa także nad prawidłowym oznaczeniem poszczególnych kandydatów na zgłoszonej liście nazwą lub skrótem nazwy popierającej kandydaturę partii lub organizacji. W szczególności bada, czy udzielone poparcie jest potwierdzone pisemnie przez właściwy statutowy organ partii lub organizacji, uwzględniając, że kandydat może być popierany tylko przez jeden podmiot. Oznaczenia dotyczące poparcia kandydatów będą umieszczone na obwieszzeniach, nie będą natomiast umieszczone na karcie do głosowania. Komisja sprawdzi ponadto, czy oznaczenia listy i poszczególnych kandydatów nie przekraczają 40 znaków drukarskich (art. 99 ust. 3 Ordynacji wyborczej).

- 7) Stwierdzając, że zgłoszenie listy kandydatów nie uzyskało wymaganego ustawowo poparcia wyborców, terytorialna komisja podejmuje uchwałę o odmowie przyjęcia zgłoszenia listy, wskazując ustalone wady, i zwraca pełnomocnikowi zgłoszenie, czyniąc o tym stosowną adnotację w prowadzonym rejestrze zgłoszeń.

Jeżeli wskazane wady zgłoszenia zostaną usunięte, pełnomocnik może ponownie dokonać zgłoszenia listy do godz. 24⁰⁰ w dniu 27 września 2002 r.

Jeżeli zgłoszenie listy zostało dokonane w takim terminie, że usunięcie stwierdzonych wad dotyczących wykazu podpisów nie jest możliwe, komisja podejmuje uchwałę o odmowie rejestracji zgłoszenia; uchwałę przekazuje się niezwłocznie pełnomocnikowi. W uchwale zamieszcza się pouczenie o przysługującym uprawnieniu do wniesienia skargi do właściwego sądu okręgowego. Dokumentacja zgłoszenia pozostaje w posiadaniu komisji (art. 105 Ordynacji wyborczej).

8) Dodatkowy termin na zgłaszanie list.

Jeżeli w danym okręgu wyborczym nie została zgłoszona do dnia 27 września do godz. 24⁰⁰ żadna lista albo tylko jedna lista kandydatów, a liczba zgłoszonych na niej kandydatów jest równa bądź mniejsza od liczby radnych wybieranych w danym okręgu, komisja wyborcza wzywa niezwłocznie, przez rozplakatowanie obwieszczeń, do dokonania dodatkowych zgłoszeń w terminie 5 dni od dnia rozplakatowania (art. 108 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Jeżeli mimo przeprowadzonego postępowania, w okręgu wyborczym nie została zgłoszona i zarejestrowana żadna lista kandydatów na radnych, wyborów w tym okręgu nie przeprowadza się. Wyborów również nie przeprowadza się, jeżeli liczba kandydatów zarejestrowanych w okręgu jest równa lub mniejsza od liczby radnych wybieranych w tym okręgu (art. 188 Ordynacji wyborczej). Właściwa terytorialna komisja wyborcza powiadamia o tym niezwłocznie wyborców, informując w obwieszczeniu o przyczynach nieprzeprowadzenia wyborów. Druk i rozplakatowanie obwieszczeń zapewnia odpowiednio wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta, marszałek województwa (art. 108 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

3. Przyznawanie numerów listom kandydatów

Wszystkie zarejestrowane listy kandydatów będą oznaczone numerami.

1) Procedura przyznawania numerów rozpocznie się w Państwowej Komisji Wyborczej, która najpóźniej w dniu 2 października 2002 r. przyzna w drodze losowania jednolite numery listom kandydatów w wyborach do sejmików województw tych komitetów, które mają zarejestrowane listy w ponad połowie okręgów w wyborach do wszystkich sejmików województw. W poszczególnych województwach listy nie muszą być zarejestrowane w ponad połowie okręgów. Informację o tych numerach Państwowa Komisja Wyborcza przekazuje pełnomocnikom komitetów wyborczych i wojewódzkim komisjom wyborczym oraz komisarzom wyborczym (art. 166 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Wojewódzka komisja wyborcza przypisuje te numery (przyznane przez Państwową Komisję Wyborczą) listom zarejestrowanym na obszarze swojego województwa.

W odniesieniu do list pozostałych komitetów wyborczych komisja wojewódzka ustala, które z nich zarejestrowały na obszarze województwa listy w więcej niż jednym okręgu wyborczym. Listom tym przyznaje się w drodze losowania numery, poczynając od następnego numeru po ostatnim numerze nadanym przez Państwową Komisję Wyborczą. Np. Państwowa Komisja Wyborcza przyznała listom numery od 1 do 5. Wojewódzka komisja może więc przyznawać, w drodze losowania, numery od numeru 6, dla tych komitetów wyborczych, które spełniły warunek zarejestrowania list w więcej niż jednym okręgu wyborczym.

Dla list tych komitetów, które zarejestrowane zostały tylko w jednym okręgu, wojewódzka komisja przyznaje, w drodze losowania, kolejne numery następujące po już przyznanych numerach (art. 166 ust. 3 Ordynacji wyborczej).

O terminie i miejscu przyznawania numerów komisja powiadamia pełnomocników komitetów wyborczych. W sprawie nadania numerów listom wojewódzka komisja wyborcza podejmuje uchwałę, którą podpisują wszyscy członkowie obecni przy tej czynności. Uchwałę przekazuje się pełnomocnikom i komisarzowi wyborczemu.

2) W wyborach do rad powiatów listy kandydatów oznacza się numerami według następujących zasad.

Komisarz wyborczy po ustaleniu, które komitety zarejestrowały listy we wszystkich okręgach wyborczych do więcej niż połowy rad powiatów w danym województwie i czy listy tych komitetów uzyskały jednolite numery w wyborach do sejmików województw (nadane przez Państwową Komisję Wyborczą), przyznaje listom tych komitetów te same numery i zawiadamia o tym niezwłocznie powiatowe komisje wyborcze i gminne komisje wyborcze; przyznania numerów komisarz dokonuje do dnia 4 października 2002 r. (art. 141 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Powiatowa komisja wyborcza ustala, które komitety wyborcze zarejestrowały listy do rady powiatu w więcej niż jednym okręgu wyborczym i dla tej grupy list przyznaje w drodze losowania jednolite numery, losując kolejne numery następujące po numerach nadanych przez Państwową Komisję Wyborczą. W odniesieniu do list zarejestrowanych w jednym okręgu powiatowa komisja wyborcza przyznaje w drodze losowania numery, poczynając od numeru następującego po przyznanych już numerach (art. 141 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

O terminie i miejscu losowania numerów komisja powiadamia pełnomocników komitetów wyborczych. W sprawie nadania numerów listom podejmuje uchwałę i przekazuje ją pełnomocnikom, komisarzowi wyborczemu oraz gminnym komisjom wyborczym.

3) Gminna (miejska — także w miastach na prawach powiatu) komisja wyborcza przyznaje numery zarejestrowanym listom kandydatów w następujący sposób:

Komisja ustala, które komitety zarejestrowały listy w co najmniej jednym okręgu w wyborach do danej rady gminy, i jeżeli są to listy tych samych komitetów, których listy spełniły oba warunki wskazane w art. 141 ust. 1 i art. 166 ust. 1 Ordynacji wyborczej, to listy te otrzymują jednolite numery — takie, jakie listom tych komitetów nadała Państwowa Komisja Wyborcza (art. 109 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Komisja ustala następnie, które komitety zarejestrowały swoje listy w więcej niż jednym okręgu, lecz nie spełniły warunków uprawniających do otrzymania jednolitego numeru i listom tym nadaje, w drodze losowania, numer następujący po

ostatnim numerze nadanym listom do sejmików województw przez Państwową Komisję Wyborczą (art. 109 ust. 3 Ordynacji wyborczej).

Pozostałym listom nadaje się w drodze losowania kolejne numery następujące po już nadanych (art. 109 ust. 4 Ordynacji wyborczej).

W ten sam sposób przyznawane są numery listom przez dzielnicowe komisje wyborcze w m.st. Warszawie.

Postępowanie komisji dotyczące powiadamiania pełnomocników i podejmowania uchwał jest takie samo jak komisji wojewódzkiej i powiatowej (art. 109 ust. 1—4 Ordynacji wyborczej).

Każda komisja nadane listom numery wpisuje do prowadzonego rejestru list kandydatów. Zgodnie z określonymi w Ordynacji wyborczej zasadami przyznawania numerów mogą wystąpić sytuacje, iż w wyborach do danej rady numeracja list nie będzie ciągła.

4. Ustalenie rejestru list kandydatów i sporządzenie obwieszczenia

Po zarejestrowaniu wszystkich list kandydatów komisja niezwłocznie ustala w formie uchwały rejestr list kandydatów w wyborach do danej rady, według okręgów wyborczych. Rejestr sporządza się z zachowaniem kolejności przyznanych listom numerów. Uchwałę w tej sprawie komisja przesyła niezwłocznie komisarzowi wyborczemu (art. 109 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Na podstawie rejestru komisja sporządza obwieszczenie o zarejestrowanych listach kandydatów do danej rady według okręgów wyborczych, umieszczając listy w kolejności przyznanych im numerów. W obwieszczeniu podaje się numer listy, oznaczenie listy (nazwą lub skrótem nazwy komitetu wyborczego), nazwiska i imiona kandydatów (w kolejności jak w zarejestrowanej liście), ich wiek i miejsce zamieszkania (miejscowość, nie adres). Przy nazwiskach kandydatów umieszcza się nazwę lub skrót nazwy partii lub organizacji popierającej danego kandydata (do 40 znaków drukarskich).

Druk i rozplakatowanie obwieszczeń zapewniają odpowiednio wójtowie, (burmistrzowie, prezydenci miast), starostowie i marszałkowie województw. Obwieszczenia o listach kandydatów powinny być podane do publicznej wiadomości do dnia 12 października 2002 r. Jeden egzemplarz obwieszczenia każda komisja przesyła komisarzowi wyborczemu (art. 109 ust. 5 i 6 w związku z art. 99 ust. 3 i art. 102 Ordynacji wyborczej).

5. Zmiany w zarejestrowanych listach kandydatów

Komisja wyborcza może dokonywać zmian w zarejestrowanych listach kandydatów z zachowaniem następujących reguł:

- komisja skreśliła z listy kandydata, który zmarł, utracił prawo wybieralności (tzn. został pozbawiony praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu, pozbawiony praw wyborczych orzeczeniem Trybunału Stanu, ubezwłasnowolniony prawo-

mocnym orzeczeniem sądu) lub złożył na piśmie oświadczenie o wycofaniu zgody na kandydowanie (art. 110 ust. 1 Ordynacji wyborczej). O skreśleniu kandydata z listy komisja zawiadamia niezwłocznie pełnomocnika;

- jeżeli skreślenie kandydata nastąpiło z powodu jego śmierci, a w wyniku skreślenia liczba kandydatów w okręgu wyborczym (na wszystkich listach w tym okręgu) jest równa lub mniejsza od liczby radnych wybieranych w tym okręgu, komisja informuje pełnomocnika tej listy, że może zgłosić nowego kandydata. Uzupelnienie listy dopuszczalne jest najpóźniej w 10 dniu przed wyborami, tj. w dniu 17 października 2002 r. Do zgłoszenia takiego kandydata nie jest wymagane złożenie wykazu podpisów poparcia. Skreślenie kandydata z innych przyczyn nie uprawnia do uzupełnienia listy (art. 110 ust. 2 Ordynacji wyborczej);
- komisja unieważnia rejestrację listy, jeżeli nie zostanie na niej żaden kandydat, a także jeżeli komitet wyborczy zgłaszający listę powiadomi komisję bądź komisarza wyborczego o swoim rozwiązaniu (art. 110 ust. 3 i 5 Ordynacji wyborczej).

Skreślenia i uzupełnienia listy komisja dokonuje w formie uchwały. O unieważnieniu listy oraz skreśleniu kandydata i zgłoszeniu nowego kandydata powiadamia się wyborców w formie obwieszczenia (art. 110 ust. 4 Ordynacji wyborczej). Jeśli z powodu terminu skreślenia wykonanie obwieszczenia przed dniem wyborów jest niemożliwe, należy zapewnić umieszczenie o tym informacji w lokalach wyborczych, a w miarę możliwości podać także komunikat w lokalnych środkach przekazu. Jeden egzemplarz obwieszczenia lub informacji przesyła się komisarzowi wyborczemu.

6. Postępowanie komisji w wypadkach nieprzeprowadzenia głosowania

Właściwa terytorialna komisja wyborcza, w razie ustalenia, że liczba zarejestrowanych w okręgu wyborczym kandydatów na radnych jest równa lub mniejsza od liczby radnych wybieranych w tym okręgu, stwierdza to w podjętej uchwale oraz sporządza niezwłocznie obwieszczenie zawierające informację, że w okręgu tym, z powodu niezgłoszenia większej liczby kandydatów, wybory nie będą przeprowadzane, a za wybranych uznaje się zarejestrowanych kandydatów. W wypadku zaś, gdyby liczba kandydatów była mniejsza od liczby mandatów, pozostałe mandaty pozostają nieobsadzone (art. 188 Ordynacji wyborczej).

II. Zgłaszanie kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta

1. Prawo do zgłoszenia kandydata na wójta (burmistrza, prezydenta) mają te same komitety wyborcze, które zostały utworzone dla zgłoszenia list kandydatów na radnych. Uprawnienie to przysługuje komitetowi po zarejestrowaniu kandydatów na radnych do danej rady gminy w co najmniej połowie okręgów wyborczych w tej gminie, a liczba zarejestrowanych kandydatów w każdym z tych okręgów nie może być mniejsza niż liczba wybieranych w tym okręgu rad-

nych (art. 7 ust. 2 ustawy o wyborze wójta). Przy ustalaniu tych danych należy mieć na uwadze, że ustawowy wymóg zarejestrowania kandydatów w liczbie nie mniejszej niż liczba mandatów, odnosi się do każdego okręgu i nie może być odnoszony do łącznej liczby kandydatów na radnych w kilku okręgach wyborczych.

Komitet wyborczy dokonuje zgłoszenia kandydata na wójta po zarejestrowaniu list kandydatów na radnych, najpóźniej w 25 dniu przed dniem wyborów, tj. 2 października 2002 r. do godz. 24⁰⁰.

Zgłoszenia kandydata właściwej gminnej (miejskiej) komisji wyborczej dokonuje pełnomocnik komitetu wyborczego bądź osoba upoważniona przez pełnomocnika. W dokumencie zgłoszenia podaje się: nazwę i adres komitetu wyborczego, nazwisko, imię i adres pełnomocnika bądź osoby upoważnionej oraz dane o kandydacie: nazwisko, imię — imiona, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania (miejscowość), nazwę partii, której członkiem jest kandydat. Zgłaszający może także wnieść o oznaczenie kandydata nazwą partii politycznej bądź organizacji popierającej kandydata; oznaczenie takie nie może liczyć więcej niż 40 znaków drukarskich. Oznaczenie poparcia wymaga pisemnego potwierdzenia organu statutowego danej partii lub organizacji. W zgłoszeniu podaje się numery okręgów wyborczych, w których komitet wyborczy zarejestrował listy kandydatów na radnych z liczbą kandydatów nie mniejszą od liczby radnych wybieranych w tych okręgach.

Do zgłoszenia dołącza się: oświadczenie kandydata o wyrażeniu zgody na kandydowanie i posiadaniu prawa wybieralności oraz — jeżeli zgłoszenia dokonuje osoba upoważniona przez pełnomocnika — upoważnienie wydane przez pełnomocnika, a jeśli kandydat jest popierany przez partię lub organizację — pisemne potwierdzenie poparcia przez właściwy organ statutowy tej partii lub organizacji.

Projekt zgłoszenia został wskazany w załączniku nr 3 do Informacji Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 września 2002 r. o zgłaszaniu list kandydatów na radnych (ZPOW-703-148/02). Stanowi on propozycję mającą na celu ułatwienie poprawnego wykonania czynności.

Komisja, przyjmując dokumenty zgłoszenia kandydata, sprawdza, czy zgłoszenie zostało dokonane przez uprawniony komitet wyborczy i czy dokumenty zgłoszenia zawierają wymagane dane i są kompletne. Na każdym zgłoszeniu komisja odnotowuje datę i godzinę oraz liczbę porządkową jego wpływu, a następnie potwierdza przyjęcie zgłoszenia na formularzu stanowiącym załącznik nr 3 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 września 2002 r. (wskazanej w cz. I pkt 3).

2. Jeżeli zgłoszenie spełnia wymagane ustawowo warunki, komisja dokonuje niezwłocznie rejestracji kandydata, sporządzając w trzech egzemplarzach protokół rejestracji, na formularzu określonym w załączniku nr 4 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 września 2002 r. Protokół doręcza się pełnomocnikowi komitetu oraz przesyła komisarzowi wyborczemu.

3. Stwierdzając, że zgłoszenie zawiera wady formalne dokumentu zgłoszenia, dotyczące np. błędnej pisowni danych zawartych w zgłoszeniu, niekompletnej dokumentacji itp. — komisja wyborcza wzywa zgłaszającego do ich usunięcia w terminie 3 dni. Jeżeli w tym terminie wady nie zostaną usunięte, odmawia rejestracji zgłoszenia kandydata; uchwałą o odmowie rejestracji doręcza się zgłaszającemu i przesyła komisarzowi wyborczemu. Od uchwały przysługuje prawo odwołania do komisarza wyborczego.

Komisja terytorialna odmawia rejestracji zgłoszenia, jeżeli nie spełnia ono któregokolwiek z warunków przewidzianych w art. 7 ust. 2 ustawy o wyborze wójta, tj. gdy komitet nie dokonał rejestracji list kandydatów na radnych w co najmniej połowie okręgów wyborczych w danej gminie lub nie zarejestrował na tych listach wymaganej liczby kandydatów. Komisja odmawia rejestracji w razie odmowy złożenia przez kandydata oświadczenia o posiadaniu prawa wybieralności bądź udokumentowanego braku tego prawa.

4. Jeżeli w terminie zgłaszania kandydatów, tj. do dnia 2 października 2002 r. do godz. 24⁰⁰, nie został zgłoszony żaden kandydat lub zgłoszono tylko jednego kandydata, komisja wzywa niezwłocznie, przez rozplakatowanie obwieszczeń, do dokonania dodatkowych zgłoszeń w terminie 5 dni od dnia rozplakatowania obwieszczeń; wówczas o 5 dni ulega przedłużeniu termin zgłaszania kandydatów (art. 11 ust. 1 ustawy o wyborze wójta).

Jeśli mimo tego postępowania w terminie nie zostanie zarejestrowany żaden kandydat — bezpośrednich wyborów wójta w tej gminie nie przeprowadza się. Terytorialna komisja wyborcza niezwłocznie powiadamia wyborców o przyczynach nieprzeprowadzania wyborów, przez rozplakatowanie obwieszczenia (art. 11 ust. 2 ustawy o wyborze wójta i art. 108 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

5. Wybory są przeprowadzane także w razie zarejestrowania tylko jednego kandydata na wójta (burmistrza, prezydenta). Fakt zarejestrowania tylko jednego kandydata komisja stwierdza w podjętej uchwałę, którą podaje się do publicznej wiadomości w sposób zapewniający możliwie powszechne poinformowanie wyborców (art. 11 ust. 3 ustawy o wyborze wójta).

6. Po zakończeniu procedury rejestracji zgłoszeń komisja sporządza listę zarejestrowanych kandydatów na wójta (burmistrza, prezydenta). Listę sporządza się w kolejności alfabetycznej nazwisk kandydatów, z podaniem ich nazwisk i imion, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania (miejscowości, nie adresu) oraz nazw komitetów wyborczych zgłaszających kandydatów i nazwy partii, do której należy dany kandydat. Ustalenia listy komisja dokonuje w formie uchwały. Informację o zarejestrowanych kandydatach wraz z danymi o kandydatach komisja podaje następnie do wiadomości wyborców, przez rozplakatowanie obwieszczeń w terminie do dnia 12 października 2002 r. (art. 10 ustawy o wyborze wójta).

7. Komisja skreśla kandydata z listy kandydatów, jeżeli wycofał on na piśmie zgodę na kandydowanie albo zostało stwierdzone, że kandydat nie posiada prawa wybieralności bądź nie ukończy w dniu głosowania 25 lat lub kandyduje na wójta w innej gminie albo gdy kandydat zmarł. Informację o skreśleniu komisja podaje do publicznej wiadomości.

Jeśli skreślenia kandydata dokonano z powodu śmierci kandydata, komisja informuje pełnomocnika komitetu, który zgłosił tego kandydata, o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Komisja rejestruje zgłoszenie wniesione w terminie i spełniające warunki przewidziane w ustawie, uzupełniając listę o tego kandydata. Uzupełnienia listy dokonuje się w terminie do dnia 12 października 2002 r. (art. 12 ustawy o wyborze wójta).

W wypadku skreślenia kandydata z innych przyczyn niż śmierć kandydata, prawo do zgłoszenia nowego kandydata nie przysługuje. Komisja dokonuje unieważnienia rejestracji kandydata i skreślenia kandydata zgłoszonego przez komitet wyborczy, który uległ rozwiązaniu w trybie art. 64l ust. 2 Ordynacji wyborczej. Informację o skreśleniu z listy i przyczynach skreślenia komisja podaje w formie obwieszczenia do publicznej wiadomości. Jeżeli skreślenie nastąpiło bezpośrednio przed wyborami i nie jest możliwe sporządzenie obwieszczeń — informację o tym podaje się w środkach masowego przekazu oraz wywiesza w lokalach wyborczych wraz z informacją o sposobie głosowania, jeżeli na karcie do głosowania będzie nazwisko skreślonego kandydata. W takim wypadku na kartach do głosowania nie dokonuje się żadnych skreśleń, uzupełnień ani innych zmian dotyczących kandydatów.